

Lausunto FinnCobalt Oy: n Hautalammen kaivoshankkeen YVA-ohjelmasta

1. Vastuu vanhoista kaivannaisjätteistä kuuluu ilmeisimmin merkittävällä tavalla Outokumpu oyj:lle ja on selvitettävä sen kustannuksella.....	2
2. Hankevaihtoehdot	3
3. Hankkeen kuvaus.....	3
4. Kemiaalliset päästöt pinta- ja pohjavesiin.....	4
5. Hydrologiset vaikutukset lähiympäristöön ja kaivoksen rakenteiden yhteydessä	5
6. Hankkeen haitalliset vaikutukset Sysmäjärven RAMSAR- ja Natura 2000 –alueeseen	5
7. Vaikutukset Suu-Särki-järveen ja pohjavesipinnan alenemiseen	6
8. Happamien kaivosvesien käsittelyyn ei ole suunnitelmia	6
9. Maa-ainesten perusteeton luokittelu pilaantumattomiksi, toiminnan ja vanhojen jätteiden vaikutukset maaperään on selvitettävä kattavasti.	7
10. YVA-ohjelma pyrkii keventämään toiminnanharjoittajan vastuita ja velvollisuuksia vetoamalla aiemmin tehtyihin virheisiin	7
11. Päästöt ilmaan	8
12. Melun, hajun, värinän ja liikenteen vaikutukset on arvioitava tarkemmin.	8
13. Paikalliset luontoarvot tulee kartoittaa kattavasti... ..	9
14. Ympäristön perustila... ..	9
15. Kala ja kalastusvaikutukset.....	9
16. Sosiaaliset vaikutukset tulee kuvata luotettavasti ja kattavasti.	9
17. Yhteisvaikutukset.	9
18. Päästöjen vähentäminen hankevaihtoehtoihin.	10
19. Paras saatavilla oleva teknologia.....	10
20. Vesilain ja kaivoslain intressivertailu.	10
21. Suhde kasviuoneilmiöön	10
22. Räjähdykset ja rikastamon melu ja värinä aiheuttaisivat vakavia häiriöitä väestölle	10
23. Puutteelliset suunnitelmat kaivoksen sulkemisen ja jälkitöiden osalta	10
24. Mahdollinen eturistiriita ELYjen valvonta- ja aluekehitysroolien välillä	11
25. Hankkeesta vastaavan yrityksen taustat ja omistussuhteet on tarpeen selvittää osana YVA-prosessia. ..	11

1. Vastuu vanhoista kaivannaisjätteistä kuuluu ilmeisimmin merkittävällä tavalla Outokumpu oyj:lle ja on selvitettävä sen kustannuksella

Hanketta on suunniteltu hyödyntämään Outokummun vanhoja kaivosrakenteita ja jätealueita. Finncobatin edustaja kertoi YVA-tilaisuudessa, ettei ole ottanut vastuita näistä. Ilmeisesti toiminta edellyttää sopimusta Outokummun ja Finncobalt/Eurobattery mineralsin välillä. ELY-keskus vastasi kysyttäessä Outokumpu Oyj:n vastuista, että koska vahingoista on annettu rikostuomio, asiaan ei voisi enää puuttua. Jotta alueella voisi toimia, on vastuut selvitettävä. Lisäksi korjaavat toimet selvitettävä sekä tapauksessa, jossa kaivoshanke toteutetaan, että, jossa se jätetään toteuttamatta. Vastuiden ja alueen lailliseen tilaan palauttamisen vaihtoehtojen täytyy kuulua ympäristövaikutusten arviointiin.

Riippumatta, minkä vuoden ympäristönsuojelulakia katsotaan sovellettaviksi, ovat ympäristövaikutukset maaperän, pinta- ja pohjavesien pilaamisessa ilmeisen laittomia. Tämä on tuskin voitu sallia missään ympäristöluissa ja pilaantuminen voi ilmentää luvissa ennakoimattomia vaikutuksia. Ongelmallista asiassa on ollut lupa- ja valvontaviranomaisten osaamisen puute sekä todennäköinen valtionyhtiötä suosiva rakenteellinen korruptio, joita on sumeilematta käytetty hyväksi.

Koska vanhojen jätteiden alueella esiintyy ja sieltä laajasti leviää laittomia vaikutuksia, on niiden korjaamisen määrittäminen/korjaaminen Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen vastuulla. ELY-keskuksen tulee selvittää vastuu ja saattaa jätealueet laillisesti kestäväan tilaan sekä hoitaa pinta- ja pohjavesien sekä maaperän kunnostus lailliseen tilaan.

Laillinen tila EUn kaivannaisjätedirektiviin ja Suomen vastavan asetuksen 190/2013 mukaisesti tarkoittaa kaivannaisjätteiden stabilointia, niin että niistä ei tule pitkienkään aikojen kuluessa ympäristölaatuun ylittäviä päästöjä. Jätteiden kapselointi tai jatkuva vedenpuhdistus eivät ole pitkäaikaisesti toimivia ratkaisuja.

Vastuu jätteistä on niiden tuottajalla/toiminnanharjoittajalla ja toiminnanjatkajalla. Vastuuta voidaan pitää rikosoikeudellista vastuuta laajempänä lain ympäristövahinkojen korvaamisesta perusteella. Laki tuli voimaan vuonna 1994, jolloin hanke oli ilmeisesti kokonaisuudessaan Outokumpu oyj:n hallinnassa. ELYn väite siitä, että asia olisi loppuunkäsittely rikostuomion perusteella ei vaikuta siten perustellulta. Asiassa voitaneet soveltaa myös lakia ympäristövahinkojen korvaamisesta ainakin niiltä osin, kun jätealueet ovat/olisivat Outokummun hallinnassa/vastuulla. Tilanteessa, jossa vastuullista maksaja tahoa ei löytyisi vastuun voidaan katsoa kuuluvan voimassa olevan kaivoslain mukaan kaivosviranomaisen Tukesille ja vähintäänkin moraalisesti valtiolla ja ELYlle.

Valtion vastuu ja ELYn ongelmallinen asema tuli esiin myöskin paikallislehden oivaltavassa pääkirjoituksessa. Kirjoittaja huomioi myös uuden hankkeen riskit johtuen koboltin tarpeen vähetessä, tämä korostaa jälkihoidon selvitysten tarvetta YVAssa.

https://www.finncobalt.com/wp-content/uploads/2021/01/OutokummunSeutu_P%C3%A4%C3%A4kirjoitus_23_12_2020.jpg

Jälkihoidon ja ympäristövahinkojen vakuuksien selvittäminen

Hankeyhtiö on pieni ja sen myöskin pienen rahoittajayhtiön Eurobattery Mineralsin toiminta on johtanut arvosteluun ja mahdollisesti rikostutkintaan Espanjassa. Vastuiden ja jälkihoidon lisäksi YVAssa täytyy selvittää uskottavasti kaivannaisjäteasetuksen mukaiseen jälkihoitotilaan pääsemistä varten tarvittavat vakuudet. Vakuudet tulee määrätä kaikille vastuullisille tahoille.

Kaivoshankeesta ei saa tulla keinoa, jolla Outokummun ja aikaisemman toiminnan vastuut haudataan lopullisesti.

Jätteiden pysyvä stabilointi

YVAssa käy ilmi, että alueella on erittäin rikkipitoisia vanhoja jätteitä. Kokoneimman

kaivosympäristöviranomaisen Pohjois-Suomen AVIn luokitus happea muodostaville kaivannaisjätteille on vaarallinen jäte (esim. Terrafamen, Soklin ja Mieslahden äskettäiset ympäristöluvat avi-lupasivu). Luokituksessa tulee noudattaa kaivannaisjäteasetusta. Samoin kuin mahdollisessa toiminnassa syntyvät vaaralliset jätteet, tulee myös näiden pysyvä stabilointi, mahdollisuuksien mukaan kaivostunneleihin, selvittää alkaen vaarallisimmista jättejakeista.

Vanhoista jätteistä vastaavan tai vastaavien tahojen tulee ilmeisimmin osallistua vanhojen jätteiden stabiloinnin ja turvallisen loppusijoituksen kustannuksiin ja nämä kustannukset ja vastuut on selvitettävä.

Mahdollinen akkukemikaalijalostusprosessi ja sen jätteet luokitukseen tulee myös selvittää. Vaarallisten ja muiden jätteiden turvallinen pysyvä stabilointi ja mahdollinen sijoittaminen kaivostunneleihin on selvitettävä.

2. Hankevaihtoehdot

Hankevaihtoehdot valitessa tulee selvittää ympäristö-, luonto- ja sosiaaliset vaikutukset.

Keskeinen kysymys on hankkeen sijainti maan päällä sekä alla ja vanhojen jättealueiden suhteen, jotta myös tarvittava vanhojen jätteiden käsittely voidaan asianmukaisesti hoitaa.

Hankkeen sijoittuminen asutuksen suhteen on keskeistä. Hanke on sijoitettu halvimpaan paikkaan vanhan tunnelin suun perusteella. Kuitenkin kannattavan maanlaisen kaivosken tunnelin pää voidaan sijoittaa kilometrien päähän sopivaan paikkaan.

Välttämättömien maanpäällisten toimintojen sijoitus vaihtoehdot on selvitettävä.

Sijaintivaihtoehdot on selvitettävä ympäristön kannalta huomioiden hydrologia ja ympäristöonnettomuuksien riskit.

Asutuksen suhteen on huomioitava myös päätuulensuunta sekä melun ja pölyn leviäminen.

Hankevaihtoehdona tulee selvittää murskaustoiminnan sekä myös rikastuksen sijoittaminen maan alle. Tämä vähentäisi merkittävästi hankkeen haittoja. Jos rikastus on maanalla, niin ainakin vaarallisimmat jätteet voitaisiin sijoittaa suoraan maan alle. Vanhan kaivoksen pystytunnelin käyttö nostoon on selvitettävä.

Hankevaihtoina tulee selvittää vanhojen ja uusien jätteiden käsittelyn, stabiloinnin ja loppusijoituksen mahdollisuudet. Erityisesti erillisen rikkirikasteen teko vanhoista ja uusista jätteistä. Esimerkiksi Pyhäsalmeella on tuotettu Siilinjärven kaivokselle rikkirikastetta, jonka pasutuksen jäte on edelleen toimitettu metallinjalostuksen käyttöön. Sotkamo Silver myy rikkirikastettajaa ja Luikonlahden kaivoksella rikastettiin myös rikki erikseen.

Vesilain sekä kaupungin kaivoslain mukaista intressivertailua varten vaihtoehtojen vaikutukset ja kustannukset tulee selvittää ja vertailla.

YVA-ohjelmaa on täydennettävä hankkeen vaihtoehdoilla ja niihin liittyvillä tiedoilla, jotta siinä voitaisiin arvioida hankevaihtoehtojen selvittämisen tarpeet.

3. Hankkeen kuvaus

Päästöt

Laitoksen prosessit ja toiminta tulee kuvata päästöineen sekä vedenkäsittelyn ja ilmansuojelun vaihtoehtoineen. Luvanvaraisten, haitallisten ja vaarallisten aineiden pitoisuudet ja päästömäärät tulee

esittää luotettavalla tavalla. Näiden päästöjen vaikutukset tulee kuvata kattavasti.

Geologia ja hydrologia

Geologisessa selvityksessä tulee olla kaikki mineraalit alkuainekoostumuksineen kaikista pintamaan, sivukiven ja malmin tyypeistä/paikallisista laaduista. Alueen pinta- ja pohjavesien laadut on selvitettävä yksityiskohtaisesti.

Teolliset prosessit:

Luohinta, kuljetukset, rikastus, jätteen käsittely/kiinteytys ja vesien käsittely/puhdistus

Nämä prosessit on kuvattava yksityiskohtaisesti kaikkine vaihtoehtoineen päästöjen ja vaikutusten vähentämiseksi. Esimerkiksi rikkirikasteen ensisijainen käyttö on hyötykäyttö rikkihapon tuottamisessa.

Rikastushiekkaan jäävän rikin pitoisuuden tulee olla ainakin alle 0.1% ja rikin poiston tehostaminen on selvitettävä. Jätteet on stabiloitava niin, että pitkienkään aikojen kuluessa, niistä ei tule laatunormeja ylittäviä pitoisuuksia pinta- tai pohjavesiin (kaivannaisjäteasetus 190/2013).

Käytettävien reagenssien epäpuhtaudet tulee selvittää tarkoin ja niistä tulevat harvinaisempienkin alkuaineiden ja yhdisteiden päästöt. Vedenkäsittelyn todennäköisten kalkkireagensseihin epäpuhtaudet on selvitettävä.

Vesien käsittely suojojen poistamiseksi purkuvedestä on selvitettävä

4.Kemialliset päästöt pinta- ja pohjavesiin

Tässä tulee tarkastella kaikkia kaivoksen toimintoja sekä eri vesijakeita erityisesti kuivatusvesiä, suotovesiä, ja prosessivesiä. Kaikkien vanhojen ja uusien jätteiden suotovedet ja teollisuusalueiden hulevedet ja ne on kuvattava käsittelyineen.

Erityisesti tulee kuvata haitta-aineiden kuten

- a) raskasmetallien, lantanoidien/REE-metallien, ja arseenin,alumiinin, raudan ja mangaanin
- b) yleisten ja harvinaisten suolaionien (ml. litium, strontium, fluoridi ja bromidi),
- c) asbestien ja kuituisten sekä vastaavasti vaarallisten mineraalien,
- d) uraanin, toriumin ja niiden radioaktiivisten tytäraineiden
- e) kemiallisten reagenssien, räjähteiden komponenttien, kairauksen apuaineiden, flotaatioreagensseista erityisesti ksantaattien (ks. esim. Hannukaisen ympäristölupaprosessi), ja mahdollisten flokkulanttipolymeerien
- f) sekä ravinteiden erityisesti typpi- ja fosforiyhdisteiden pitoisuudet, vaikutukset ja päästöjen vähennysmahdollisuudet reagensseja ja prosessia muuttamalla.

Vesipäästöjä arvioidessa tulee käyttää Australian ja Uuden-Seelannin normien lisäksi uusimpia EU-maiden EUn kriteereillä määrittämiä laatunormeja. Laatunormitarkastelua yleisesti luvanvaraisille metalleille tulee toteuttaa kattavana ja lainmukaisena tarkasteluna. Mikäli perusteltuja laatunormeja ei ole harvinaisemmille aineille tulee käyttää US ecotox tietokannan ja kirjallisuuden tietoja. Uraanin ja toriumin vaikutukset tulee arvioida myös kemiallisina vaikutuksina laatunormien mukaan.

YVA-ohjelmasta puuttuvat ylimalkkaisimmatkin päästötiedot, mikä on erittäin valitettavaa, koska näitä on varmuudella yhtiön tiedossa tai YVA-hanke on ylipäänsä ennenaikainen. Jos päästöt ovat esimerkiksi suolatasoltaan Talvivaara, Pyhäsalmen tai Kittilän luokkaa, niiden laskeminen vesitöön olisi hyvin haitallista erityisesti talvella ja alhaisen virtaaman aikana. ”Käsiteltyjen” vesien purkamisen sijasta tavoitteena tulee olla vedenpuhdistus ja kierrätys. Esimerkiksi kaivoksilla yleinen kalkki/emäs-käsittely johtaa haitallisten harvinaisten suolaionien kuten strontiumin ja litiumin kertymiseen (Terrafamen tarkkailut, Latosuon altaan

laaja vedenkoostumus vuosiraportoinnissa) ja Kittilän kaivoksen esityksestä. Tämän ja elohopean kertymisen (ks. kalat) johdosta perinteinen kalkkikäsittely ei ole riittävä vedenpuhdistusmenettely.

YVAssa on tarkasteltava vedenpuhdistuksen vaihtoehdot mukaan lukien suolojen poisto esim. käänteisosmoosilla ja haihduttamalla. Erityisiä suolariskejä ovat syvältä tulevat kuivatusvedet ja mineraaleista mm. rapautumisessa vapautuva sulfaatti.

5. Hydrologiset vaikutukset lähiympäristöön ja kaivoksen rakenteiden yhteydessä

Pinta- ja pohjavesien virtaukset tulee esittää kattavasti sekä toiminnan vaikutukset näihin. Erityisesti tulee selvittää malmioon ja tunneleihin liittyvissä kallioruhjeissa ja siirroksissa tapahtuvat virtaukset ja virtaukset syvistä osista pintavesiin. Jätealueilta pitkienkin aikojen kuluessa tulevat virtaukset pitoisuuksineen tulee selvittää. Ympäristöön kohdistuvat kuivatus- ja tulvavaikutukset tulee selvittää.

Perustilaselvitykset tulee erityisesti tehdä pinnalta ja erisyvyyksiltä siiroksissa/ruhjeissa/pohjasiiroksissa, mukaan lukien kohdan 4 mukaiset haitta-aineet.

6. Hankkeen haitalliset vaikutukset Sysmäjärven RAMSAR- ja Natura 2000 – alueeseen

Hankeessa on tarkoituksena johtaa raskasmetallijäämiä sisältäviä kaivosvesiä Sysmäjärveen. Sysmäjärvi on nimetty vuonna 2004 RAMSAR-yleissopimuksen mukaisesti kansainvälisesti merkittäväksi kosteikoksi.

Ramsarin yleissopimuksen tarkoituksena on turvata kansainvälisesti tärkeät kosteikot erityisesti vesilintujen elinympäristöinä. RAMSAR-sivustolla kuvataan Sysmäjärveä näin (käännös englanninkielisestä tekstistä):

Arvokain Pohjois-Karjalan lintujärvistä ja Suomen kymmenen tärkeimmän kosteikon joukossa.

Sysmäjärven vesipinta-ala on noin 690 hehtaaria. Alueelle ominaisia piirteitä ovat laajat järviruoko- ja –kortekasvustot, 22 pientä saarta sekä rantojen niitty- ja pensasvyöhykkeet, joita ympäröi kapea metsäalue ja maatalousmaa. Korkean suojeluarvon perustana on pesivien ja muuttavien kosteikkolintulajien runsaus ja monilajisuus. Vedenpinnan säätely häiritsee lisääntyvien vesilintujen populaatioita ja järven umpeenkasvun takia pesimälajit ovat vähentyneet 40 prosenttia vuosina 1983-99. Muita voimakkaita vaikutuksia aiheuttavat raskasmetallit ja suolaisuuden lisääntyminen sekä jätevesien, kaivosteollisuuden ja maatalouden kuormitus. Sysmäjärven EU Life –hankessa on tehty niittyjen ennallistamista, vesikasvien poistoa ja saalistavien nisäkkäiden, kuten supikoiran ja minkin tehostettua pyyntiä. Ramsar-kohde nro. 1517.

YVA-ohjelma ilmeisesti pyrkii vähättelemään RAMSAR-statuksen merkitystä (s. 89). On selvää, että saastuneen kaivosjäteveden johtaminen järveen olisi RAMSAR-yleissopimuksen ja alueen hoitosuunnitelman vastaista. YVA-asiakirjan s. 73 myöntää, että ” Happamat kaivosvedet hävittivät kalat Sysmäjärvestä lähes kokonaan 1930–1960-luvuilla. Tämän jälkeen kaivosvesiä on neutraloitu vuosina 1964–2001, tuona aikana järven happamuus on vähentynyt ja järvi on toipunut”. Kuten seuraavassa kerrotaan, suunniteltu hanke todennäköisesti palauttaisi järven aiempaan vakavan pilaantumisen tilanteeseen.

Sysmäjärvi on myös vuodesta 1998 kuulunut EU: n Natura 2000 -verkostoon, lintudirektiivin mukaisena erityisesti suojeltavana alueena, ja vuodesta 2004 se on myös suojeltu yksityisenä luonnonsuojelualueena. Ehdotettu kaivoshanke päästöineen olisi myös vastoin EU: n luontodirektiiviä ja luonnonsuojelulakia, koska se johtaisi alueen tilan huonontumiseen. Tämän perusteella hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee päätyä kielteiselle kannalle.

7. Vaikutukset Suu-Särki-järveen ja pohjavesipinnan alenemiseen

Hankkeessa suunnitellaan vuositason 100 000 m³ vedenottoa läheiseltä Suu-Särki-järveltä. Vedenotto, yhdessä maanalaisen kaivoksen tyhjäksi pumppaamisen kanssa, tulisi todennäköisesti alentamaan pohjavesitasoa laajalla alueella. Tätä ei ohjelmassa lainkaan pyritä tarkastelemaan, eikä yksityiskohtaista hydrogeologista tutkimusta ole suunniteltu.

Vedenoton vaikutuksien tulee käsittää myös välppiin tai kaivoksen prosessiin kuolevat pieneliöt ja kalanpoikaset.

8. Happamien kaivosvesien käsittelyyn ei ole suunnitelmia

Hanke edellyttäisi vanhan kaivoksen tyhjentämistä, mikä tarkoittaa varautumista laadultaan happamia kaivosjätevesiä vastaavien vesien käsittelyyn, vaikka tätä tosiasiaa ei tunnusteta suoraan YVA-asiakirjassa. Asiakirjassa vain todetaan (4.4.2, s. 38), että kaivoksen tyhjennys- ja kuivanapitovedet voivat sisältää kohonneita pitoisuuksia raskasmetalleja. Poistettavien vesien tämän hetkistä laatua ei ole selvitetty.

Sivuilla 26-27 esitetty kuvaus vesien allastuskäsittelystä on selvästi riittämätön. Käsittelyjärjestelmää on mahdotonta suunnitella ilman tarkempaa tietoa puhdistettavien kaivannaisjätevesien koostomuksesta ja laadusta. Yleisluontoinen viittaus ”Arvioinnissa tarkastellaan ja huomioidaan BAT-päätelmät sekä ohjeistus” (s. 19) jää tässä vaille teknistä ja tutkimuksellista konkretiaa. Vesien käsittelyn menetelmiksi kerrotaan kiintoaineen laskeuttaminen ja vesien johtaminen ”kemikalointikaivon kautta, jossa veteen voidaan tarvittaessa annostella kemikaalia pH:n säätämiseksi ja jäännösmetallien saostamiseksi ja/tai flokkulanttia kiintoaineen poiston varmistamiseksi” (s. 27), mikä ei vaikuta riittävältä menettelyltä happamien kaivosjätevesien käsittelyyn.

Jäteveden käsittelyssä on esitetty suolanpoiston ja haitta-aineden paremman puhdistuksen vaihtoehdot, ml käänteisosmoosi ja vastavat menetelmät.

Jätevedet on määrä johtaa Alimmaiseen Hautalampeen, ja siitä edelleen Ruutunjoen kautta Sysmäjärveen, siis samaa reittiä, joilla aiempikin kaivostoiminta pilasi nykyistä RAMSAR- ja Natura 2000 –suojelualuetta.

YVA-asiakirjan sivulla 29 todetaan, että ”Sivukivien haponmuodostuspotentiaalinen suhdetta neutralointipotentiaaliin tai metallien liukoisuutta ei ole tutkittu. Syntyvä sivukiviaines ei tällä hetkellä olevan tiedon perusteella ole luokiteltavissa pysyväksi kaivannaisjätteenä. Lähtökohtaisesti sivukivien ei arvioida olevan ympäristökelpoisia”.

Huolimatta siitä, että määrityksiä sivukivien haponmuodostuspotentiaalista (NAG) ei ole, todetaan ohjelman sivulla 38, että ”sivukiven ja malmin väliaikaisesta varastoinnista ei arvioida muodostuvan merkittävässä määrin happamia tai metallipitoisia suotovesiä johtuen kivien lyhyestä varastointiajasta ja suuresta rae-/lohkarekoosta”. Ongelmaa vähättelevä arvio ei perustu tieteellisiin tai teknisiin tietoihin, ja ilmeisenä tarkoituksena on vältellä sen vaatimaa varautumista ja toimia. Kuitenkin asiakirjassa s. 65 kerrotaan: ”Vuosina 1943–1944 täytössä käytetyn rikastushiekan rikkipitoisuus oli 15–22 %”.

Tältä osin pidämme YVA-ohjelmaa vakavasti puutteellisena. Mikäli selvitystä ei merkittävästi laajenneta, se voidaan vaatia hylättäväksi muun muassa seuraavilla perusteilla:

- jätevesien laatua eikä rikastushiekan ja jättekivien NAG-potentiaalia ei ohjelmassa pyritä selvittämään tieteellisen tiedon pohjalta;
- Happamien kaivosvesien muodostumisen selvittämättä jättäminen ei turvaa valmiuksia riittävien varotoimien kehittämiseen;
- Kuormittuneen valuman arviointi on tehtävä kattavammin.

9. Maa-ainesten perusteeton luokittelu pilaantumattomiksi, toiminnan ja vanhojen jätteiden vaikutukset maaperään on selvitettävä kattavasti.

Tyypillisesti tällaiset laitokset pilaavat merkittäviä maa-alueita sekä pohjavesiä ainakin paikallisesti. Kaivannaisjätteiden pilaava vaikutus on hyvin pitkäaikaista. Tulee selvittää pilaamista aiheuttaneet prosessit ja estää tällainen ennakoita. Erityistä tulee selvittää ilmapäästöistä lähiympäristöön sateen aikana tuleva laskeuma ja tällaisesta seuraavien vesien käsittely. Toisaalta laajojen maa-alueiden tiivisrakennesuojauksen tai muun peittämisen vaikutus pohjaveteen ja maaperään on esitettävä huomioiden hapettomuuden vaikutukset.

YVA-asiakirjan sivulla 28 todetaan, että vinotunnelin alasajorampin maanpoistomassat on luokiteltavissa pilaantumattomiksi maa-aineksiksi. Saman asiakirjan sivulla 17 kuitenkin kerrotaan, että " Vinotunneliin on sijoitettu muutamia kymmeniä autolastillisia Talvivaaran koerikastamon rikastushiekkaa". Talvivaaran testilaitoksen rikkihapolla liuotettua mustaliuskemursketta ei missään tapauksessa voida kutsua pilaantumattomaksi maa-ainekseksi, ja siksi tämä väite on väärä ja harhaanjohtava. Talvivaara-Terrafamen mustaliuske-sivukivi sekä sekundääriliuotuksen jäte on ympäristöluvassa luokiteltu vaaralliseksi jätteeksi.

Samana asiakirjan sivulta 28 käy ilmi, että " Nykytiedon mukaan osa maa-aineksista (täyttömaat) sisältävät kohonneita pitoisuuksia metalleja ja rikkiä. Kattavaa tai tarkempaa tietoa alueen maaperän laadusta ei ole saatavilla". Tässä viitataan (kohta 2.6.1) Outokummun kaupungin virittelemään pidemmän aikavälin hankkeeseen kaupungin keskustaajaman metallipitoisten maiden riskienhallinnasta, jossa on määrää selvittää kaupungin kunnallisteknisessä rakentamisessa käytettyjen maa-ainesten metallipitoisuuksia. Väljä ja aikataulultaan avoin ulkopuolinen hanke ei riitä korvaamaan YVA-arvioinnin tiedontarvetta.

10. YVA-ohjelma pyrkii keventämään toiminnanharjoittajan vastuita ja velvollisuuksia vetoamalla aiemmin tehtyihin virheisiin

Ehdotettua hanketta kehitetään lopetetun Keretin (Outokumpu) kuparikaivoksen (1912–1989) kaivosoikeuksiin ja kaivospiiriin tukeutuen. Hautalammin kaivokselle on myönnetty ympäristölupa jo edellisen omistajan aikana vuonna 2009. Kaivosoikeudet hankki Outokumpu Mining Oy vuonna 1989, mutta ei suorittanut kaivostoiminnan jatkamiseen tähtäviä toimenpiteitä, kunnes myi oikeudet FinnNickel Oy:lle vuonna 2007. Vain 2 vuotta myöhemmin Vulcan Resources Pty Ltd osti kaivosoikeudet ja kaivospiirin FinnNickelin konkurssipesältä samalla kun hankki omistukseensa Luikonlahden rikastamon..

Sivulla 18 todetaan, että Outokummun kaivosalueesta "on arvioitu voivan aiheutua edelleen vakavaa haittaa ympäristölle, mistä syystä sen ympäristövastuista ja -vaikutuksista on todettu olevan tarpeen selvittää lisää". Edelleen todetaan, että ELY-keskus on vastuussa käytöstä poistettujen ja hylättyjen kaivannaisjätealueiden tutkimuksista. YVA-ohjelmassa kuitenkin ongelmat kuitataan toteamuksella, että niiden laajuus ja mahdolliset tutkimukset määritetään myöhemmin.

Tämä ei ole mahdollista. Yritys ja ELY-keskus eivät voi olettaa, että uusi projekti voidaan hyväksyä vanhalle kaivosalueelle selvittämättä ensin nykyisiä velvoitteita ja vastuita. Muussa tapauksessa on ilmeinen vaara, että kaivosyhtiö tulevaisuudessa voi pyrkiä väistelemään vastuuta omista ympäristövaikutuksistaan vetoamalla aikaisempaan kaivostoimintaan.

Ajatusmalli käy suoraan ilmi muun muassa sivulta 38, jossa todetaan: " Kaivannaisjätteitä läjitetään olemassa olevan rikastushiekka-alueen päälle. Päästöjen arvioinnissa on huomioitava, että alueella on aiemman kaivostoiminnan vaikutuksia sekä maaperään että pohjavesiin".

Vastaavasti YVA-ohjelma-asiakirjassa sivulla 74 esitetään toteamus, että Sysmäjärveen vuonna 2014 määritellyllä sekoittumisvyöhykkeellä nikkelpitoisuuden on hyväksyttävää ylittää luontainen taustapitoisuus (5 µg/l) ja ympäristölaatu normin mukaisen enimmäispitoisuuden summa (25 µg/l). Tämä vaikuttaa

y yritykseltä saada uudelle hankkeelle edelleen "lupa saastuttaa" huolimatta toistuvista tieteellisistä varoituksista, joiden mukaan "luonnollista taustaa ei pidä käyttää tekosyynä puhdistusvastuun välttämiseksi" (viite: Zhu, C. & Andersen, G: 2002: Environmental Applications of Geochemical Modeling. Cambridge: Cambridge University Press).

Ns. luontaisen taustapitoisuuksien määritykset on selvitettävä. On syytä epäillä, että nikkelin tausta ei kaivostoiminnan vaikutuksen ulkopuolella tai ennen niitä ole pintavesissä normaalia suurempi eli alle 1 mikrog/L. On myös selvittävä ympäristölaatu normin pitoisuus, joka on bioligandimetelmällä 4 mikrog/L. Nikkelin ja raskasmetallien osalta bioligandimallin reseptorina on selvitettävä kalojen sisäelimet, kuolan sulattojen Lapin ja Norjan vaikutustutkimuksissa on havaittu nikkelin ja kuparin rikastumista tiettyjen kalojen maksaan ja munuaisiin sekä epämuodostumia. Jos aiotaan laskea suolapitoista vettä voidaan olettaa, että metallit ovat liukoisia ja biologisesti saatavia hyvin lähellä laatu normin alinta arvoa. Nikkelin osalta tulee myös varmistua ettei maksiminormi 34 mikrog/L ylity missään oloissa. Vastaava tulee huomoida myös muiden EU-laatu normiaineiden selvityksistä.

YVA-ohjelmasta ilmenevät hankkeen tekniset ja tieteelliset puutteet johtavat todennäköisesti tilanteeseen, jossa toistuvat alueen edellisten kaivoshankkeiden aiheuttamat ongelmat. Sivulla 67 YVA-ohjelma-asiakirja muistuttaa lukijoita siitä, että "Kaivospiirin alueen pohjavesi on pilaantunut jo aiemman kaivostoiminnan aikana. Alueen pohjaveden yksi suurimmista kuormittajista on Keretin vanhan kaivosalueen jätealueet. Pohjaveden laatu on alueella heikko ja se soveltuu huonosti vedenhankintaan". Edelleen kerrotaan, että: "Keretin kaivoksen toimintaa harjoittanut yhtiö on edelleen korvausvelvollinen joillekin alueen talouksille pohjaveden pilaantumisen vuoksi"; ja (s. 69) että "Alueen pohjaveden käyttökelpoisuutta heikentää merkittävästi keskeiselle harjualueelle kasatut vanhan kaivoksen jätealtaat".

Vallitseva tilanne tulisi todennäköisesti johtamaan vastuiden raukeamiseen, koska vastuuta ympäristöhaittojen jatkumisesta on mahdotonta määrittää. Lisäksi ehdotettu hanke tulee todennäköisesti uudelleen saastuttamaan jo kertaalleen kunnostettuja alueita, kun aiempien hankkeiden tuottamat saastukset mobilisoituvat. Vastuuta näistäkin voi toiminnanharjoittaja pyrkiä väistämään.

11. Päästöt ilmaan

11.1. Hiukkaspäästöt tulee esittää sekä pienhiukkasten (PM10) että hengitettävien hiukkasten (PM2.5) suhteen ja vaikutusalue on kuvattava suhteessa laillisiin normeihin. Hiukkaspäästöjen raskasmetalli- ja arseenipitoisuudet on esitettävä suhteessa laillisiin normeihin.

11.2. Ilmapäästöjen kemialliset aineet ja yhdisteet on kuvattava kattavasti. Ilmapäästöstä seuraava haitta-aineiden laskeuma lähialueella ja lähivesistöjen valuma-alueilla on esitettävä mukaan lukien vesissä luvanvaraisten aineiden laskeumat ja vaikutukset vesiin.

Riskialttiiden mallituksien lisäksi lähialueen tausta päästöt tulee määrittää sammallaskeumana ja ämpärimenetelmällä. Sammalkartoituksen perustila tulee määrittää kaivostoiminnan vaikutusten ja yhteisvaikutusten alueella.

Tunnelien poistoilman mukana tulevan radiokatiivisen radonin ja sen tytäraineiden vaikutukset on selvitettävä.

12. Melun, hajun, värinän ja liikenteen vaikutukset on arvioitava tarkemmin.

Melulla on sitovia laillisia normeja alhaisempina tasoina sosiaalisia-, terveys- ja ympäristövaikutuksia, jotka tulee selvittää kattavasti. Nämä vaikutukset, erityisesti melu- ja hajupäästöt tulee kuvata, lähimmän asutuksen, luonnonsuojelukohteiden ja joelle leviävänä vaikutuksina, sekä näiden rajoittaminen tulee selvittää. Melusta tulee selvittää maksimimelu ja sen rajoittaminen ml. iskumainen ja kapeakaistainen melu

korotuksineen, sekä mahdollinen räjäytysmelu ja ilmastoinnin melu.

13. Paikalliset luontoarvot tulee kartoittaa kattavasti...

Paikalliset luontoarvot tulee kartoittaa kattavasti sekä vesi-, pöly-, melu-, ja muiden päästöjen vaikutukset niihin.

14. Ympäristön perustila...

Ympäristön perustila tulee selvittää perusteellisesti kaikkien mahdollisten haitta-aineiden ja haittavaikutusten suhteen. Erityisesti tulee selvittää päästöaineiden taustapitoisuudet ml. kaikki päästöjen metalliaineet ja arseeni, kaikki päästöjen suolaionit ja harvinaisemmat suola-aineet, hengitettävien ja pienhiukkasten taustapitoisuudet sekä alkuainetausta, reagenssien epäpuhtausaineiden taustapitoisuudet.

15. Kala ja kalastusvaikutukset

Suola- ja sulfaattikerrostumisen aiheuttama hapettomuus johtaa rikkivedyn ja metyylielohopean muodostumiseen syvänteissä alapuolisessa vesistössä erityisesti Sysmäjärvässä. Nykyisten toimintojen (erityisesti Elementis minerals) ja olemassa olevien jätealueiden pilaavat vaikutukset on selvitettävä. Metyylielohopean vuoksi kalojen elohopeapitoisuus voi nousta yli myyntirajan. Elohopean kalojen EU-laatunormi voi ylittyminen on havaittu suolapäästöjen jälkeen Talvivaaran läheisillä Laakajärvellä ja Jormasjärvellä

(Ahven

https://www.evira.fi/globalassets/yhteiset/vierasaineet/talvivaara/tiedote_v_kierros_ahven_ja_sarki_taulukot_oulujoen_ja_vuoksen_vesistot_hg.pdf). Kalojen karkoittuminen on mahdollinen seuraus, joka tunnetaan erityisesti kuhalla.

Erityisesti ahventen elohopeamittauksia täytyy suorittaa useammalle kuin viidelle kalalle perustilan määrittämiseksi. Mittaukseen tulee ottaa niin paljon kaloja, että EU laatunormi 20 mikrog/kg voidaan luotettavasti määrittää. Mittaukset tulee suorittaa siinä Kitisen patoaltaassa, johon päästöt tulisivat sekä ainakin kolmessa seuraavassa patoaltaassa.

16. Sosiaaliset vaikutukset tulee kuvata luotettavasti ja kattavasti.

Tämän tulee kattaa päästöjen vaikutukset ympäristöön ja elinkeinoihin vaihtoehtoinen huomioiden vaikutukset myös esim. porojen ja kalojen, marjojen ja sienien sekä muiden luonnonvarojen kautta. Erityisesti tulee selvittää hankeen vaikutukset kaivoslain hallituksen esityksessä mainittuihin kiinteistöarvoihin. Kaivoslakia sovelletaan yhdessä ympäristösuojelu- ja vesilain kanssa. Tulee selvittää Perustuslain omistusoikeuksien Naapuruussuhdelain vastaiset oikeuksien loukkaukset.

17. Yhteisvaikutukset.

Eri päästöjen yhteisvaikutukset tulee kuvata luotettavasti ja kattavasti. Tämän tulee käsittää yhteisvaikutuksen muiden hankkeiden toimintojen kuten Elementiksen ja GTKn koerikastamona ja lakkautettujen kaivoshankkeiden jätteiden kanssa.

18. Päästöjen vähentäminen hankevaihtoehtoihin.

Suunnittelun lähtökohtana olevat päästöt ja vaikutukset ovat ilmeisen kestävämpiä. Tämän vuoksi hankevaihtoehtoihin tulee lisätä vaihtoehtoja, joissa metallien, arseenin, suolojen, kuituisten aineiden, radioaktiivisten aineiden, raskasmetallien, sekä kemikaalien ja ravinteiden päästöjen tasoja rajoitetaan merkittävästi.

19. Paras saatavilla oleva teknologia...

Paras saatavilla oleva teknologia tulee kuvata laajasti kansainvälisesti mukaan lukien uusimmat teknologiat. Erityisesti tulee käsitellä vedenpuhdistuksen vaihtoehdot kustannuksineen. Tässä on keskeistä esittää sulfaatin ja suolanpoiston vaihtoehdot, tässä voi vertailukohtana kansainvälisiä teknologiareferenssejä mm. kaivosteollisuudessa.

20. Vesilain ja kaivoslain intressivertailu.

Hankkeen taloudellinen kannattavuus tulee esittää suhteessa aiheutettuihin haittoihin, ja näiden perusteella tulee esittää vesilain mukainen intressivertailu kaikille hankevaihtoehdoille. Malmion mineraalien tuottoarvio on esitettävä suhteessa eri haittojen vähentämisen kustannuksiin.

Vesilain sekä kaupungin kaivoslain mukaista intressivertailua (kaivosluavan tarkistaminen) varten vaihtoehtojen vaikutukset ja kustannukset tulee selvittää ja vertailla.

21. Suhde kasvihuoneilmiöön

Selostuksessa tulee esittää myös metalleihin liittyvät elinkaari-vaikutukset mukaan lukien kasvihuonepäästövaikutukset, sekä vaihtoehtoiset tekniikat, joilla metallit voidaan korvata. Selostuksessa on esitettävä vallitsevien kasvihuonekaasupäästöskenaarioiden perusteella kuinka kauan nykyisenkaltainen metallien kulutus voi jatkua. Jos tarkoitus on esittää metallit edullisiksi kestäväälle kehitykselle, selostuksessa tulee esittää, miten kaivosyhtiö huolehtii siitä, että kaivoksen metallit menisivät kasvihuoneilmiön kannalta edullisiin käyttöihin, eikä esimerkiksi polttomoottoriautoihin, turhaan kupari- tai teräsrakentamiseen tai kivihiilivoimaloiden osiksi.

22. Räjähdykset ja rikastamon melu ja värinä aiheuttaisivat vakavia häiriöitä väestölle

YVA-asiakirjasta (sivu 54, kuva 10) käy ilmi, että jopa alle 500 m etäisyydellä kaivospiirin rajasta on varsin runsaasti rakennuksia ja asutusta. Tämä tosiasia kyseenalaistaa vakavasti koko hankkeen. Sivulla 39 esitetty väite, jonka mukaan "maalalaisen louhinnan värinä arvioidaan suhteellisen vähäiseksi", on selvästi epärealistinen, kun otetaan huomioon räjähtäisyvyys ja käytettävien räjähteiden määrät. Tämän pitäisi olla selvää kaikille kaivostoimintaa tunteville. Kun tavoitteena on kaivaa 24 tuntia vuorokaudessa, 7 päivää viikossa (s. 24), väestöön vaikuttavan melun ja värinän taso todennäköisesti aiheuttaa vakavia häiriöitä ja terveysvaikutuksia. Myös rikastuslaitoksen kaavaillaan toimivan ympärivuorokautisesti (s. 25).

23. Puutteelliset suunnitelmat kaivoksen sulkemisen ja jälkitöiden osalta

YVA-ohjelma-asiakirjassa ei esitetä realistista kaivoksen sulkemisen ja jälkihoidon suunnitelmaa, jolla uskottavasti voitaisiin välttää pitkäaikaiset ympäristövaikutukset, etenkin kaivannaisjätteiden raskasmetallien aiheuttama vesien pilaantuminen. Sivulla 41 todetaan, että "Alueelta suotautuu myös sulkemisen jälkeen vesiä suotovesiojiin, mutta alueen muotoilulla ja pintarakenteella vähennetään jätettyttöön imeytyviä sadevesiä ja muodostuvien suotovesien määrää. Suotautuvien vesien laatu voi sulkemisen jälkeen muuttua". Ensimmäinen toteamus on epärealistinen. Toinen toteamus on puutteellinen: mitä tarkoitetaan suotautuvien

vesien mahdollisella laadun muutoksella? Vajavaiset toimet happamien suotovesien muodostumisen ehkäisemisessä tulevat todennäköisesti johtamaan pysyvään kuormitukseen, joka vaatii jatkuvaa aktiivista hoitoa. Viitaame kohdassa 1 esitettyyn.

24. Mahdollinen eturistiriita ELYjen valvonta- ja aluekehitysroolien välillä

Pohjois-Karjalan ELY-kesuksen käsitellessä Hautalammen kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointia, hanke on jo saanut alueellisen ympäristöhallinnon kanavoimaa EU:n aluekehitysrahaa hankkeeseen 630 000 €. ELYjen keskinäisen työnjaon mukaisesti EAKR-rahoitusta Itä-Suomen alueille myöntää Etelä-Savon ELY. EuroBattery Minerals -sivustolla todetaan lisäksi:

“630 000 euron kehitysvarat on myönnetty timanttiporausporauksiin ja niihin liittyviin kemiallisiin määrittelyihin, konsultointityöhön ja henkilöstökustannuksiin, jotka liittyvät suoraan Hautalammen kaivoksen ja akkuminaalien käsittelylaitoksen kehitysprojektiin. Noin 300 000 euroa apurahasta investoidaan timanttiporausporauksiin ja määrittelyihin sekä konsultin ja henkilöstön palkkakustannuksiin. Myönnettyjen varojen hankekausi kestää 2. kesäkuuta 2020 - 30. kesäkuuta 2022. Tämä tarkoittaa, että jo hankkeen käynnistämisen jälkeen kertyneet projektikustannukset ovat tukikelpoisia. ”

Kiinnitämme vakavaa huomiota siihen, että EAKR-rahoitus on hankkeelle ilmeisesti myönnetty väärin perustein, koska EAKR:n säännöt eivät salli avustusten käyttöä hankkeissa, joilla ei ole tarvittavia ympäristölupia. YVA-ohjelma-asiakirjassa kuvataan hankkeen tarvitsemat luvat ja niiden suunniteltu hakemisen aikataulu. Ristiriitatilanne antaisi mielestämme aiheen valittaa virheellisestä avustuspäätöksestä Euroopan petostentorijuntavirastolle (OLAF). ELY-hallinnon tekemä päätös avustuksen myöntämisestä hankkeen kehittämiseksi voi synnyttää YVA-arviointia koskevan sisäisen eturistiriidan, koska kielteinen raportti merkitsisi, että saman hallinnon päättämä 630 000 euron avustus olisi olennaisesti hukkaan heitettyä rahaa. Tämän ilmeisen ristiriidan ratkaiseminen edellyttää toimivaltaisen viranomaisen puuttumista asiaan.

25. Hankkeesta vastaavan yrityksen taustat ja omistussuhteet on tarpeen selvittää osana YVA-prosessia.

Hankkeesta vastaava yhtiö on monimutkaisin omistusjärjestelyin osa kansainvälistä kaivostoimintaan keskittyntä yritysrypystä. Tällaisilla järjestelyillä on mahdollista häivyttää viimekätiset vastuut mahdollisista ympäristöongelmista tavoittamattomiin.

Yhtiön kansainväliset omistajaorganisaatiot vastuuhenkilöineen ovat olleet osallisina erinäisissä ympäristöongelmissa ja –konflikteissa eri puolilla maailmaa. Ympäristöjärjestöt eri maissa ovat koettaneet seurata yhtiöiden keskinäisiä järjestelyjä. Suomen luonnonsuojeluliitto on saanut EU:n ympäristöjärjestöjen yhteistyöorganisaatio EEB:n kautta käyttöönsä espanjalaisen Ecologistas in Accion -järjestön kokoaman selvityksen Hautalammen esiintymän oikeudet vuonna 2009 ostaneen australialaisen Vulcan Resources Pty Ltd -yhtiön taustoista. Käsityksemme mukaan tiedot ovat olennaisia myös käsillä olevan hankkeen YVA-arvioinnin kannalta.. Kyseinen englanninkielinen selvitys on tämän kannaston liitteenä (erillinen tiedosto).

2.1.2021

Mielipide, Hautalammen kaivoshankkeen YVA-ohjelma

Mielipiteenäni Hautalammen kaivoshankkeeseen esitän seuraavaa:

Nähdäkseni YVA-ohjelmassa viitataan sellaisiin luontoselvityksiin, jotka eivät ole ajan tasalla. Olen keväällä 2017 ilmoittanut Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle liito-oravahavainnon valokuvan kera Outokummun Kyykerin kaupunginosassa. Kyykeri sijaitsee alle kilometrin päässä suunnitellusta kaivosalueesta. Siksi tulisi huolellisesti selvittää, esiintyykö kaivosalueella liito-oravia.

On mahdollista, että alueella elää myös valkoselkätikkoja. Tänä talvena olen tehnyt niistä havaintoja samoin Kyykerillä. Kyseessä voivat toki olla myös vaelluksella olevat yksilöt. Joka tapauksessa asia tulisi selvittää. Sekä liito-orava että valkoselkätikka ovat suojeltuja eläinlajeja, liito-orava vielä lisäksi Euroopan unionin luontodirektiivin nojalla tiukasti suojeltu laji.

Kaivoksen pöly- ja meluhaittoihin, sekä mahdolliseen vesistöjen saastumiseen, olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Suuri määrä outokumpulaisia asuu vain parin kilometrin säteellä suunnitellusta kaivosalueesta, ja kaivospiiri ulottuu varsin lähelle kaupungin keskustaa. Outokumpu Oy:n harjoittaessa Mökkivaaralla ja Keretissä kaivostoimintaa, ympäristö, ja varsinkin vesistöt, pilattiin pahoin. Hidas toipuminen on edelleen käynnissä kolmekymmentä vuotta Keretin kaivoksen sulkemisen jälkeen. Vedet alueella on käytännössä pysyvästi pilattu, ja saastuneita pohjavesiä on valunut myös kauemmas Keretin alueelta. Myös kaivoksen jätealueiden pölyä levisi ympäri lähiseutuja. Läheisellä Sysmäjärvellä sijaitsee vielä valtakunnallisestikin merkittävä Natura-alue, joka on erityisesti linnustoltaan arvokas.

Jos kaivostoiminta Keretin ja Mökkivaaran alueella alkaa, olisi tehtävä perusteellinen selvitys siitä, kuinka merkittävää meluhaittaa parin kilometrin säteellä kaivoksesta tulee esiintymään ja miten vakavasti tämä melu tulee haittamaan outokumpulaisten viihtyvyyttä omissa kodeissaan. Suunniteltuun rikastamatoimintaan liittyvä kivien murskaus tulee aiheuttamaan voimakasta melua, varsinkin mikäli sitä ei voida tehdä maan alla.

Lisäksi jos YVA-keskustelutilaisuudessa mainittu avolouhoksen perustaminen Mökkivaaran alueelle toteutuu, koko prosessi tulisi ehdottomasti arvioida alusta asti uudelleen. Tietääkseni missään muualla Suomessa ei ole kivenheiton päässä kaupungin keskustasta sijaitsevaa kaivoksen avolouhosta. Tällaisen alueen ympäristövaikutukset olisivat huomattavat. Avolouhos on epäilemättä kaikkein pahiten ympäristöä muokkaava ja tuhoava kaivostoiminnan muoto.

Kaivospiirin alueella sijaitsee myös suosittu golfkenttä sekä kuntalaisten aktiivisessa käytössä olevia ulkoilureittejä. Kaivostoiminnan aloittaminen koituisi todennäköisesti näiden

vapaa-ajan harrastusten kohtaloksi, ja olisi omiaan heikentämään outokumpulaisten viihtyvyyttä omassa kotikaupungissaan.

Kaivos voi olla kunnalle houkutteleva taloudellinen mahdollisuus (toki se on sitä ennen kaikkea kaivosyhtiölle itselleen), mutta kuten kaivosteollisuuden lähihistoria Suomessakin on osoittanut, toiminnasta aiheutuvat haitat voivat lopulta olla taloudellisia hyötyjä paljon suuremmat.

Siksi ympäristöviranomaisten tulisi arvioida mahdollisimman perusteellisesti tämän hankkeen haitalliset vaikutukset ennen luvan myöntämistä Hautalammen kaivokselle. Erityisesti tulisi kuulla paikallisia asukkaita, eikä tyytyä vain ulkopuolisten esittämiin, taloudellisia intressejä painottaviin näkemyksiin.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus:

FinnCobalt Oy:n Hautalammen kaivoshanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Lausunto

Me allekirjoittaneet Raivionmäen asukkaat haluamme esittää seuraavia näkökohtia 1.12.2020 päivättyyn Hautalammen kaivoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

1. YVA-ohjelman perusongelma on epämääräinen tapa määritellä hankkeen täsmällinen sisältö. Ohjelman sivulla 20 hankevaihtoehtot määritellään seuraavasti:

”Ympäristövaikutusten arvioinnissa toteutusvaihtoehtojen (VE1 ja VE2) erot muodostuvat akkukemikaalitehtaan kuulumisesta osaksi hanketta. Molemmissa toteutusvaihtoehtoissa maanalaisesta kaivoksesta louhitaan malmia arviolta 350 000–650 000 tonnia vuodessa. Tunnettujen malmivarantojen perusteella kaivostoiminnan elinkaaren on arvioitu olevan noin 7–8 vuotta. Tavoitteena on saavuttaa yli kymmenen vuoden elinkaari.”

Maanalaisen kaivoksen alueellinen laajuus jätetään mainitsematta. Louhinnan vuosittainen maksimivolyymi on lähes kaksinkertainen perusarvioon verrattuna. Vain Hautalammen malmion louhiminen merkitsee arviolta 7-8 vuoden louhintaa. Kymmenen vuoden elinkaari, joka hankkeen tavoitteena todetaan, edellyttää Mökkivaaran mahdollisten malmivarojen ottamista tuotantoon.

Toteutusvaihtoehtojen määrittely vaikuttaa tarkoitushakuiselta. Se johtaa ohjelmassa monenlaisiin epäjohdonmukaisuuksiin, kun kaivostoiminnan volyyymilla, kestolla ja alueellisella sijoittumisella ei ole ohjelman toteutusvaihtoehtoissa erilaisia ympäristövaikutuksia.

Esimerkiksi louhintaa koskevan luvun 4.1.2 alussa todetaan, että maanalainen kaivos sijoittuu vanhan rikastushiekka-alueen ja golf-kentän alapuolelle. Mökkivaaran louhimisen mahdollisuutta ei kuvauksessa mainittu. Väite toistetaan 16.1.1 yhdyskuntarakennetta koskevassa kohdassa. Kaivannaisjätteitä kuvaavassa kohdassa 4.1.5 todetaan: ”Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole eroja muodostuvien kaivannaisjätteiden laadussa tai määrässä.” Näin on mahdollista sanoa, kun VE2-vaihtoehto sisältää vain akkukemikaalitehtaan.

YVA-arvioinnin perusta selkiytyy, mikäli VE1 vaihtoehtoon sisällytetään vain Hautalammen malmion louhiminen ja rikastamo. VE2-vaihtoehto sisältäisi silloin louhinnan maksimivolyymien ja arvioidun kestoajan, louhoksen ulottamisen Mökkivaaran alueelle ja akkukemikaalitehtaan. Näin määriteltyinä toteuttamisvaihtoehtot antavat mahdollisuuden arvioida ympäristövaikutukset selvästi suppean ja laajan vaihtoehdon osalta.

Erottelu on välttämätöntä kaivostoiminnan kannattavuuden arvioinnissa. Louhittavan malmin määrä ja louhinnan kesto, ympäristön pilaantumista estävien toimenpiteiden laajuus sekä kaivosluvan edellyttämien vakuuksien arvo vaikuttavat olennaisesti kannattavuusarvioon. Realistinen arvio on rahoittajien päätöksenteossa tärkeä instrumentti. Nykymuodossaan YVA-ohjelma ei tule antamaan riittävää tietoperustaa hankkeen kannattavuuden arvioimiseksi.

YVA-ohjelman nykyisessä rakenteessa vaihtoehtojen selkiytymättömyys synnyttää epämääräisyyttä myös ohjelman nykytilanetta koskeviin kuvauksiin. Se johtaa väistämättä arviointikohteiden epätarkkaan määrittelyyn, jolloin ympäristövaikutusten arviointi on epäluotettavaa.

Ohjelman perusteiden korjaaminen on mielestämme välttämätöntä, jotta ohjelman nojalla toteutetut vaikutusarvioinnit mahdollistavat YVA-lain 23 pykälän edellyttämän yhteysviranomaisen perustellun päätelmän laadinnan perustellusti.

2. Suunniteltu hanke sijoittuu Outokummun suljetun kaivoksen alueelle. Vanhan kaivoksen uudelleen avaaminen sisältää monia ympäristöriskejä, joita neitseelliseen maaperään suunniteltu kaivostoiminta ei synnytä.

Ohjelman 10. luvussa tarkastellaan kaivostoiminnan vaikutuksia pohja- ja pintavesiin ja niiden arviointia. Luvun alussa todetaan aiemman kaivostoiminnan aiheuttama pohjavesien pilaantuminen ja ettei pohjaveden pilaantumisalueen nykytilaa tunneta.

Kaivostoimintaa kuvaavassa luvussa 4 todetaan kohdassa 4.1.4:

”Ennen louhintaa maanalainen kaivos tyhjenetään vedestä. Vinotunnelissa ja Keretin vanhan kaivoksen syvyystason 120 m yläpuolisissa osissa arvioidaan olevan noin 180 000 m³ vettä. Pumpattava vesimäärä on 1 000–2 500 m³ vuorokaudessa. Tyhjennuspumpauksen kokonaiskesto on noin 4 kuukautta. Tyhjennyksen keston voi vaikuttaa louhostilojen ympärillä maa- ja kallioperässä oleva vesi, jonka määrää tai purkautumista ei voida tarkasti arvioida.”

Kaivoksen toiminnan aikaisen kuivanapidon vuotuinen vesimäärä on ohjelmassa arvioitu 400 000 m³. Suurin osa tästä määrästä on nykyisen kaivosalueen pohja- ja valumavesiä. Kolmen vuoden lisälouhinta tuottaa lähes puolentoista miljoonan kuution lisärasituksen vesistöön. Jo nykyisellään EU:n asettamia rajoja hipova Ruutunjoen ja Sysmäjärven kuormitus asettaa kaivosvesien puhdistamiselle erityishaasteita.

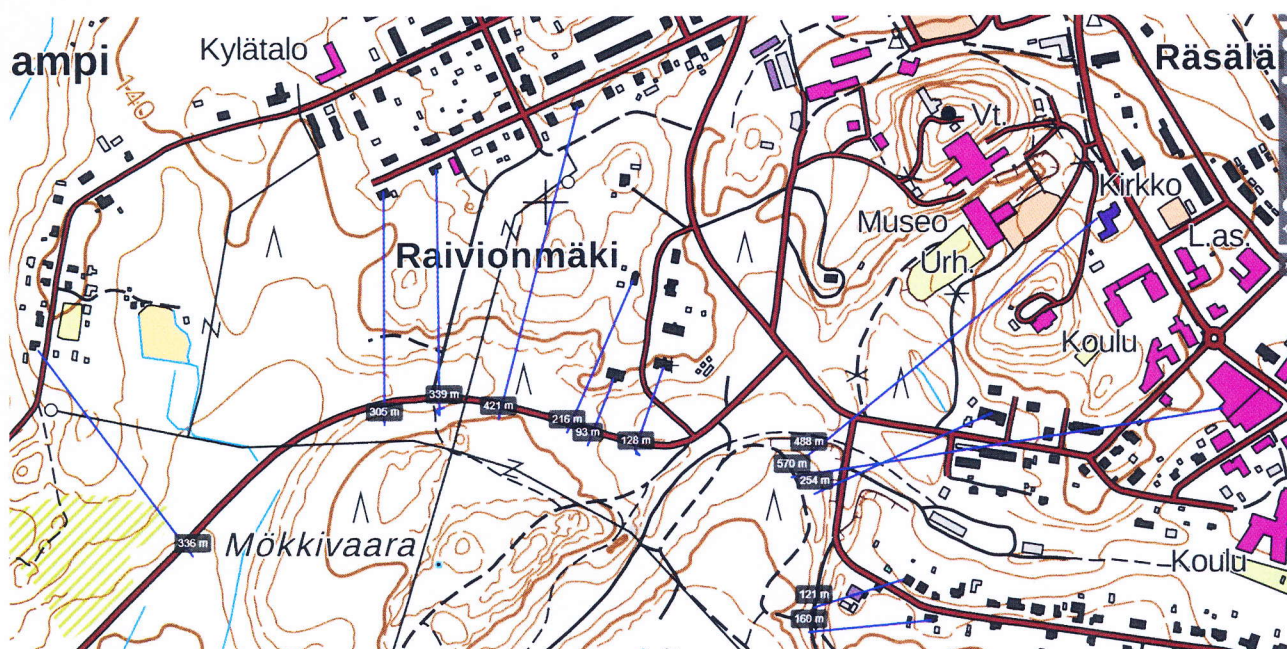
Ilmapäästöjä koskevassa kohdassa 4.4.3 todetaan. ”Rikastushiekka-altaalta, sivukiven ja malmin käsittelyalueilta ja muilta kenttäalueilta voi aiheutua pölyämistä sekä rakentamisen että toiminnan aikana.” Tässä yhteydessä ohjelman arviointikohteeksi pitää kohdassa 12.2. ottaa mahdollinen Outolammen kuivuminen pohjaveden laskemisen seurauksena. Lammen pohja on rikastushiekkaa, joka aiheutti kaupungin keskustassa kesäisin toistuvia pölyongelmia, ennen kuin Outokumpu Oy maisemoi lammen ympäristön.

3. Kaivostoiminnan vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Luvussa 16 käsittelee yhdyskuntarakennetta ja maankäyttöä. Se sisältää virheitä, jotka on syytä korjata. Pohjois-Karjalan maakuntavaltuusto on hyväksynyt maakuntakaavan kokouksessaan 7.9. 2020. Kaava ohjaa maakunnan yhdyskuntarakenteen kehittämistä vuoteen 2040 asti. YVA-ohjelma on näiltä osin päivitettävä.

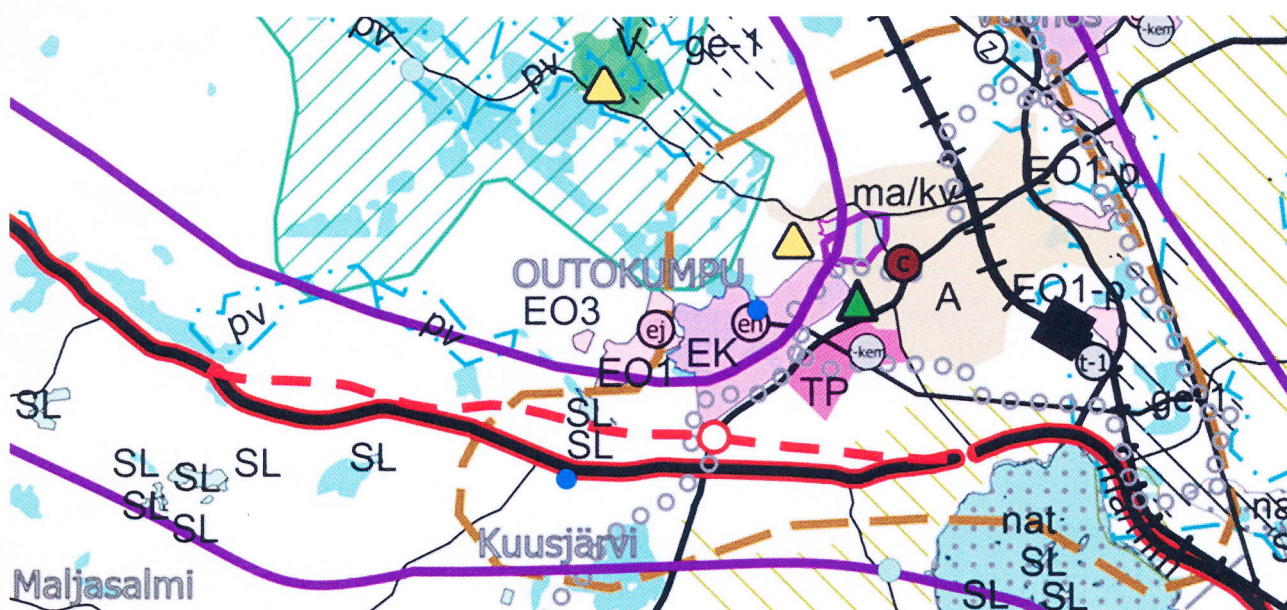
Luvun 16.1.1 karttakuvissa 32 ja 33 kaivospiiriksi nimetty alue on merkitty punaisella ympyräkuviolla, joka rajoittuu Hautalammen malmion välittömään läheisyyteen. Merkintä vastaa louhinnan sijoittumista koskevia, edellä mainittuja luvun 4 kuvauksia. Merkinnän nimeäminen kaivospiiriksi antaa kaivospiirin laajuudesta harhaanjohtavan kuvan. Kaavamerkintä EK kummassakin kartassa osoittaa kaivospiirin todelliset rajat, jotka koillisessa ulottuvat paikoin alle 200 m päähän keskusta-asutuksesta.

Kaivosyhtiön vakaata pyrkimystä ottaa louhinnan piiriin koko alue ilmentävät syksyn 2020 malminetsinnän kairausreikien sijainnit, joista lähimmät ovat n. 120 metrin päässä kaivospiirin koillisrajasta. Alla olevassa kartassa on joitakin esimerkkejä kaivospiirin rajojen etäisyydestä keskustan, Raivionmäen, Kyykerin, Outolamminkadun ja Kyykerinkadun jatkoon rakennuskantaan.

Mikäli YVA-ohjelman toteutusvaihtoehtoja ei haluta selventää edellä ehdottamallamme tavalla, tulee kaivostoiminnan ympäristövaikutusten arvioinnin lähtökohdaksi ottaa Pohjois-Karjalan maakuntavaltuuston hyväksymä maakuntakaava ja määritellä kaivostoiminnan vaikutusalueeksi koko Vulcan-Hautalampi Oy:n hallitsema kaivospiiri.

Alla oleva kartta on hyväksytystä maakuntakaavasta. Siitä ilmenee, että kaivospiiri rajautuu kaavassa RKY-merkittyy n. 45 hehtaarin alueeseen (violetti ympyräkuvio ma/ky merkinnän alapuolella). Alueeseen kuuluvat Vanhan Kaivoksen rakennusten ohella Raivionmäen alue kokonaisuudessaan, Alatorin ympäristön rakennuskanta ja Sänkivaara.

Seuraava, yksityiskohtainen karttapiirros on Museoviraston vuonna 2009 julkaisemassa valtakunnallisesti merkittävän, rakennetun kulttuuriympäristöalueiden (RKY) inventointiasiakirjassa.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen.

Inventoinnissa, joka on hyväksytyn maakuntakaavan liitteenä, alue kuvataan seuraavasti:

”Outokummun vanha kuparikaivosalue on teollisuushistoriallisesti arvokas maamme suurteollisen kaivostoiminnan alkuna. Vanhaan kaivosalueeseen liittyy 1950-luvulla rakennettu Keretin kaivostorni, joka on merkittävä insinöörirakennustekniikan näyte ja toiminut esikuvana muille kaivoksille. Suurin osa Outokummun kaivosalueen nykyisestä rakennuskannasta, mm. vanha kaivostupa, murskaamo ja nostotorni, nostokonehuone ja rikastamo sekä vanha voima-asema ovat kaivoksen suurtuotantokaudelta 1920-luvulta. Useimmat rakennuksista ovat arkkitehti W.G. Palmqvistin suunnittelema. Vanha kaivoskonttori ja sairaala ovat vuodelta 1913 ja uusi konttori vuodelta 1939, kaikki arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelema. Kaivos on ollut lähtökohtana sen ympärille kasvaneelle Outokummun taajamalle. Kaivosalueen läheisyydessä on runsaasti työväenasuntoja eri kausilta. Kaivosalueeseen liittyy välittömästi kaivoksen johtajien asuinalue Raijonmäki. Keretinniemiellä on Keretin kaivostorni 1950-luvulta. Kaivostorni on 96 metriä korkea ja se on ollut valmistuessaan Euroopan korkein. Keretin torni on suojeltu rakennussuojelulalla.” (Pohjois-Karjalan maakuntakaavan kolmas vaihe, s. 117)

Valtioneuvosto on 14.12. 2017 päivittänyt vuoden 2010 päätöksensä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Ympäristöministeriö on päätökseen nojautuen julkaissut 2.4.2020 muistion

”Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen huomioon ottaminen kaavoituksessa ja lupamenettelyssä.” Muistion esittämät näkökohdat antavat kaivoshankkeen ympäristövaikutusten maankäyttöä koskevalle osuudelle ajantasaisen arviointikriteeristön.

Kaivostoiminnan aloittamisen edellyttämä pohjaveden pumppaaminen saattaa aiheuttaa merkittävän riskin alueen rakennuskannalle. Riski on todettu Vulcan Hautalampi Oy:n vastineessa, jonka toimitusjohtaja Markus Ekberg on kirjoittanut kannanottonaan Outokummun keskustan asemakaavaehdotukseen (22.11. 2020 päivätysssä asiakirjassa):

”Aikoinaan Outokumpu Oy purki ns. Notkokadun rakennukset koska ne olivat vaurioituneet niin pahasti maanpinnan vajoamisen takia, -80 luvulla kun itse asuin Raiviomäessä vajoaminen oli noin 1-2 cm vuodessa. Hautalammin kaivostoiminnan aloitus koskee myös kyseistä aluetta, koska ympäristöluvan mukaisen pumppauksen ansioista vedenpinta Keretin suljetussa kaivoksessa laskee noin 120-150 metriä. Tämä saattaa aiheuttaa maanpinnan ja kallioperän vajoamisen uudelleenkäynnistyksen. Kun Outokumpu Oy jälki hoiti kaivosalueen ja myi maat kaupungille, saamani tiedon mukaan se kaivospiirialue, joka oli vapautettu kaivospiiristä, asetettiin rakennuskieltoon juuri painumariskin takia. Tästä syystä vastustamme rakennuslupien ja kaavoituksen muuttamista ns. Raivionmäen alueella.”

Outokummun kaivoksen toiminnan aikana Raivionmäen alueella on tapahtunut 1960-luvulla maan liikkumista, joka aiheutti halkeamia rakennusten perustuksiin ja johti Ylätaloksi kutsutun tiilirakennuksen osittaiseen sortumiseen, niin että se jouduttiin purkamaan. Maan pieni vajoaminen jatkui 1990-luvulle asti ja sitä seurattiin Raivionmäen alueella 2000-luvun alkuvuosiin asti, jolloin sen todettiin loppuneen. Maan liikkumisen lakattua Outokumpu Oy haki erityisalueen purkamista ja pani vanhan kaivospiirin maat myyntiin vuonna 2008.

Kaivoksen avaamisen edellyttämä pohjavesien laskeminen 180-200 metrillä voi em. lausunnon mukaan käynnistää uudelleen jo loppuneen maan vajoamisen ja aiheuttaa vaaraa alueen rakennuskannalle.

Mökkivaaran alueen ottaminen louhintaan synnyttää ympäristövaikutuksiltaan vielä huomattavasti vakavamman vaaran. Koekairausten kohteena olevat mineralisaatioalueet ovat vanhan malmion yläpuolella 130-150 metrin syvyydessä. Niiden louhiminen voi aiheuttaa vedestä tyhjennettyjen kaivostunneleiden sortumisia lausunnossa esitettyä riskiarviota laajemmalla alueella. Tiedetään, että kaivoskuiluja on Vanhan kaivoksen rakennusten alueella täytetty hiekalla. Täyttämistä jouduttiin jatkamaan 1990-luvulla, kun pohjavesien virtaukset olivat huuhtoneet hiekan mennessään kaivoksen alempiin osiin.

Esittämiemme näkökohtien perusteella hankkeen toteutusvaihtoehdoista VEO, alueen säilyminen nykytilassa, on ainoa mahdollinen vakavien ympäristöriskien ehkäisemiseksi ja RKY-alueen valtakunnallisten maankäyttötavoitteiden huomioimiseksi.

Allekirjoitukset

Outokummussa, 10.1. 2021

8.1.2021

Pohjois-Karjalan ELY-keskus
PL 69
80101 Joensuu
kirjaamo.pohjois-karjala@ely-keskus.fi

Mielipide Hautalammen kaivoshankkeen (Outokumpu) ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry kiittää mahdollisuudesta esittää mielipiteensä Outokummussa vireillä olevan Hautalammen kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys esittää, että yhdistys merkitään ympäristövaikutusten arviointiprosessissa osalliseksi tahoksi alla esitetyin perustein.

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry (PKLTY) perustettiin vuonna 1974 ja sen toimialueena on koko Pohjois-Karjala. Yhdistys on BirdLife Suomen jäsenyhdistys ja siihen kuuluu noin 300 henkilöjäsentä. Yhdistyksen tarkoitus on herättää ja ylläpitää lintuihin kohdistuvaa harrastusta Pohjois-Karjalassa. Tähän liittyviä tehtäviä ovat lintuhavaintojen systemaattinen keruu ja arkistointi sekä erilaisten tapahtumien järjestäminen. Linnustonsuojelu ja siihen liittyvä edunvalvonta ovat tärkeä osa yhdistyksen toimintaa.

Kaivoshankkeen vaikutukset linnustoon ulottuvat hankealueen ulkopuolelle

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman luvussa 13.1.3 Linnusto viitattiin vuonna 2006 alueella toteutettuun luontoselvitykseen, jonka perusteella alueella tulkittiin pesivän 15 lintulajia, joista merkittävimmät olivat keskiosan soistuneella hiekkakuopalla pesivät kahlaajalajit töyhtöhyyppä, valkoviklo ja taivaanvuohi.

Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen näkemyksen mukaisesti uuden kaivoshankkeen linnustollisia ja muuhun luontoon kohdentuvia vaikutuksia ei voida riittävällä tarkkuudella arvioida 15 vuotta vanhaan luontoselvitykseen perustuen. Viidessätoista vuodessa luonnossa tapahtuvat muutokset voivat olla merkittäviä. Tässä vaiheessa YVA-prosessia tulisi panostaa huolella laadittujen selvitysten perusteella toteuttavaan vaikutustenarviointiin sen sijaan, että nojataan valmiiseen aineistoon, joka ei parhaalla mahdollisella tavalla kuvaa kaivoshankkeen todellisia vaikutuksia, jotka ulottuvat myös hankealueen ulkopuolelle. YVA-ohjelmassa mainitaan lyhyesti Sysmäjärven Natura2000-verkoston kuulumisesta, yksityisestä suojelualueesta ja alueen RAMSAR-statuksesta. Hankkeen mahdollisesti kielteiset vaikutukset kohdentuvat erityisesti Sysmäjärveen, jonne kaivosalueella muodostuvat vedet puretaan Ruutunjoen kautta. YVA-ohjelmassa ei ole kuitenkaan arvioitu lainkaan linnustollisia vaikutuksia Sysmäjärven osalta.

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys huomauttaa painokkaasti, että Sysmäjärven linnustollisten arvojen mahdollinen heikentyminen osana kaivoshanketta tulee ottaa yhdeksi painopisteeksi YVA-prosessin edetessä. Sysmäjärvestä on olemassa olevaa historiatietoa ja Pohjois-Karjalan ELY-keskus on toteuttanut Sysmäjärvellä vesilintu- ja pesimälinnustolaskentoja kesällä 2020, jotka täydentävät

jo aiemmin toteutettuja selvityksiä. Lisäksi Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys haluaa täydentää YVA-ohjelman lukua 13.1.5, jossa todetaan, että Sysmäjärvellä on toteutettu niittoja vuosina 2006 ja 2007. Yhdistys on toteuttanut alueella niittoja myös vuosina 2018, 2019 ja 2020. Lisäksi Ruutunjoen suulla on laidunnettu nautoja vuodesta 2017 alkaen ja tämä toiminta jatkuu ainakin viisivuotiskauden loppuun. Lisäksi kesällä 2020 Sysmäjärven saarissa laidunsi lampaita. Saarekkeet on myös raivattu riukupuustosta loppuvuonna 2020 linnuston pesimäolosuhteiden parantamiseksi. Pohjois-Karjalan ELY-keskus tulee osana Helmi-rahoitusta edistämään Sysmäjärven linnustollisten arvojen palauttamista ja luonnonhoitoa muun muassa laajentamalla niittoalueita kesällä 2021.

Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen toteuttamassa Sysmäjärven Natura 2000-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa on todettu, että Sysmäjärvellä on toteutettu pesimälinnustokartoituksia vuosina 1993, 1999 (P. Hottola) ja 2005 (H. Kontkanen). Lisäksi vesilintujen poikuelaskentoja on tehty vuosina 2003–2005 (H. Kontkanen). Kartoituksen tulokset ovat seuraavat:

”Sysmäjärvellä tavattiin kesän 2005 linnustonselvityksissä yhteensä 77 lintulajia ja 986 paria. Lukumääräisesti runsaimpia lajeja olivat ruokokerttunen (199), pajusirkku (120), pajulintu (78), peippo (73), lehtokerttu (46), telkkä (43) sekä nokikana (40 paria). Kesällä 2005 Sysmäjärvellä tavattiin 13 pesivää vesilintulajia ja 203 paria. Linnuston kokonaistiheys kesän 2005 linnustokartoituksen mukaan on 29,3 paria/km². Lukumääräisesti runsaimpia lajeja ovat telkkä (43 paria), nokikana (40 paria), haapana (26 paria) ja tavi (26 paria, taulukko 1). Sysmäjärven suojelupistemäärä on uuden laskentajärjestelmän mukaan 188,4. Kesällä 2005 suojeluarvoltaan merkittävimmät kolme pesimälajia Sysmäjärvellä olivat kaulushaikara, laulujoutsen sekä ruskosuohaukka, jotka muodostivat 29 % järven laskennallisesta suojeluarvosta (H. Kontkanen).” [1]

Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen keräämän havaintoaineiston perusteella voidaan todeta Sysmäjärven linnustollisten arvojen heikentyneen vuosien varrella, koska alueen rantoja kiertävä ruovikkovyöhyke on laajentunut linnuille sopivien pesimäpaikkojen kustannuksella. Sysmäjärvellä on kuitenkin edelleen merkittävä linnusto ja elinympäristöjä kunnostamalla linnuston tila voidaan saada palautettua entiselle tasolle. Sysmäjärvellä on merkittävä naurulokkikolonia. Lisäksi alueella pesii muun muassa ruskosuohaukkoja ja laulujoutsenia, jotka kasvattavat alueen suojelullista merkitystä. Tarkemmin linnustosta alla.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista Sysmäjärven pesimälinnustoon kuuluvat seuraavat lajit (Suomen erityisvastuulajit merkitty E-kirjaimella):

Mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*)

Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*)

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) (E)

Uivelo (*Mergus albellus*) (E)

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*)

Ampuhaukka (*Falco columbarius*)

Pyy (*Tetrates bonasia*)

Kurki (*Grus grus*)
Luhtahuitti (*Porzana porzana*)
Ruisräikkä (*Crex crex*) (E)
Liro (*Tringa glareola*) (E)
Pikkulokki (*Larus minutus*) (E)
Kalatiira (*Sterna hirundo*) (E)
Helmipöllö (*Aegolius funereus*)
Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)

Lisäksi Sysmäjärvellä pesivät erityisvastuulajit, jotka eivät ole direktiivilajeja:

Haapana (*Anas penelope*)
Tavi (*Anas crecca*)
Tukkasotka (*Aythya fuligula*)
Telkkä (*Bucephala clangula*)
Tukkakoskelo (*Mergus serrator*)
Jänkäkurppa (*Lymnocyptes minimus*)
Isokuovi (*Numenius arquata*)
Valkoviklo (*Tringa nebularia*)
Rantasipi (*Actitis hypoleucos*)
Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)

Sysmäjärvellä pesivät uhanalaisluokituksen mukaiset lintulajit ovat:

1. Erittäin uhanalaiset: mustakurkku-uikku, tukkasotka, nokikana, lampiviklo, hömötiainen, kukankeittäjä, viherpeippo
2. Vaarantuneet: jouhisorsa, haapana, heinätavi, liejukana, harmaalokki, naurulokki, pyy, valkoselkätikka, pensastasku, rastaskerttunen, töyhtötiainen, pajusirkku
3. Silmälläpidettävät: silkkiuikku, härkälintu, tukkakoskelo, kuovi, valkoviklo, liro, punajalkaviklo, taivaanvuohi, västäräkki, ruokokerttunen, pensaskerttu, harakka, närhi, punavarpuunen, järripeippo

Lisäksi Sysmäjärvi on viitasammakon (*Rana arvalis*) pesimä- ja esiintymisaluetta.

Natura-arviointi on toteutettava

Luonto- ja lintudirektiivit edellyttävät sekä niissä mainittujen lajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Koska kaivoshankkeen vaikutukset ulottuvat useiden Lintudirektiivin liitteen I ja Suomen erityisvastuulajien elinympäristöön, tulee yhdistyksen näkemyksen mukaan alueella toteuttaa Natura-arviointi. YVA-ohjelmassa mainitaan, että suoritetaan Natura-arvioinnin tarvearvio, mutta edellä mainituin perustein YVA-prosessin osaksi tulee ottaa Natura-arvioinnin täysimääräinen suorittaminen. Vain Natura-arvioinnin perusteella voidaan riittävällä tasolla selvittää hankkeen todelliset vaikutukset Sysmäjärven Natura-arvoihin. Yhdistys korostaa voimakkaasti, että kyseessä on hanke, jonka ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee ottaa painokkaasti huomioon Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita koskevat erityissäännökset.

8.1.2021

”Luonnonsuojelulain 65 §:n säännökset merkitsevät tiivistetysti sitä, että hankkeet tai suunnitelmat eivät saa yksistään eivätkä yhdessä merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on ilmoitettu, ehdotettu tai sisällytetty Natura 2000 –verkostoon. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asianmukainen arviointi on aina tehtävä, ellei ole objektiivisten seikkojen perusteella poissuljettua, että hankkeet tai suunnitelmat vaikuttaisivat alueen suojelutavoitteisiin merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa. Kyseeseen tulevat tällöin paitsi Natura-alueelle kohdistuvat toiminnot myös sellaiset alueen ulkopuolelle sijoittuvat hankkeet, joiden vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle.” [2]

Ruutunjoen vaikutukset ja nykytila on selvitettävä

Kaivosalueen vedet puretaan ensin Hautalampeen, josta ne etenevät Ruutunjokea pitkin Sysmäjärveen ja siitä edelleen Hepolahteen. Kaivosalueella muodostuvien vesien vaikutusta Ruutunjoen virtaamaan tulisi arvioida ja samalla selvittää Ruutunjoen nykytilaa. Ruutunjoen pohjassa ja pienemmän virtaaman alueilla on kertyneenä rikastushiekkaa, joka nykyäänkin muun muassa keväisin suurempien virtaamien aikana lähtee liikkeelle. Rikastushiekka patoutuu jokeen aiheuttaen tulvimista rantaniityille- ja laitumille. Mikäli Ruutunjoen virtaamat kasvavat entisestään kaivoshankkeen myötä, tulisi jokeen suunnitella esimerkiksi saostusaltaita, jotka keräisivät mahdollisen kiintoainekuorman. Rikastushiekkaa on kertynyt aikojen saatossa paljon Ruutunjoen suulle ja siitä on muotoutunut uusia saaria Sysmäjärvelle.

Yhteyshenkilömme

Yhteyshenkilönämme asiassa toimii hallituksen jäsen

Joensuussa 8.1.2021

Puheenjohtaja

Hallituksen jäsen

Lähteet:

[1] Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Sysmäjärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/43000/PKAra_1_2009.pdf?sequence=1

[2] Ympäristöministeriö. H. Korpelainen. Vaikutusten arviointia Natura-alueilla koskevia ohjeita.